

Obnova rašelinísk v Karpatoch pomôže pri adaptácii na zmenu klímy

Tlačová správa

Spišsko-teplické slatiny, 4.mája 2023

Cielenou obnovou vybraných ekosystémov máme možnosť zmierňovať klimatickú zmenu. Medzi ekosystémy s najväčším potenciálom patria rašeliniská, ktorých však väčšina bola u nás v minulosti vyťažená alebo premenená na poľnohospodársku pôdu. Ich obnovou pomáhame pri zadržiavaní vody v krajine, viazaní uhlíka z atmosféry, ako aj k zvyšovaniu biodiverzity územia.

Pôvodne sa slatinné lúky a rašeliniská rozprestierali na veľkom území medzi Popradom a Svitom. Po melioračných zásahoch boli v prevažnej miere zničené – odvodnené a premenené na polia. V súčasnosti ostali zachované už iba fragmenty niekdajšieho rozšírenia, ich vzácna biodiverzita však stojí za našu pozornosť. „Správcom pozemkov na tejto lokalite sa stala Správa Tatranského národného parku (TANAP). To nám umožňuje realizovať obnovné opatrenia tak, aby to bolo najoptimálnejšie pre zachovanie priaznivého stavu biotopov slatinných rašelinísk,“ uvádza **botanička Katarína Žlkovanová zo Správy TANAP.**

V rámci projektu „*Ekohydrologická obnova rašelinísk v Karpatoch*“ obnovujeme 12 vybraných rašelinísk na Slovensku. Inštitút DAPHNE v spolupráci so Štátnou ochranou prírody Slovenskej republiky zrealizoval vegetačný a hydrologický prieskum lokalít a pripravili sme obnovné plány pre každú lokalitu. „*Na Spišsko-teplických slatinách budeme realizovať zasypanie odvodňovacieho kanála, kosenie slatinných lúk najmä v miestach ktoré zarastajú trstinou a odstraňovanie náletových drevín, ktoré z lokality odčerpávajú vodu,*“ dopĺňa **Ján Šeffler z Inštitútu aplikovanej ekológie DAPHNE.**

Pri realizácii projektu spolupracujú experti Nórskeho inštitútu pre výskum prírody – NINA. Jednou z úloh projektu je analyzovať stav projektových lokalít z hľadiska ich kapacít na viazanie atmosférického uhlíka a zhodnotiť efekt obnovy na zvýšenie tejto kapacity. Dnes sme na lokalite odobrali vzorky rašeliny, v ktorých budeme analyzovať obsah uhlíka. Zároveň meriame hĺbku rašeliny na celej lokalite. „*Cieľom je zistiť, koľko uhlíka dokáže rašelinisko viazať a pri akých podmienkach je ich potenciál využitý,*“ uzatvára **Magni Kyrkjeeide z Nórskeho inštitútu pre výskum prírody NINA.**

Projekt „*Ekohydrologická obnova rašelinísk v Karpatoch*“ je financovaný z Nórskeho grantu a je spolufinancovaný zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky. Projekt je realizovaný od februára 2022 do apríla 2024. Partnermi projektu sú Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, DAPHNE- Inštitút aplikovanej ekológie, Mesto Spišská Belá a PRO POPULO Poprad s.r.o. a NINA – Nórsky inštitút pre výskum prírody.

Nórske granty predstavujú príspevok Nórska k zelenej, konkurencieschopnej a inkluzívnej Európe. Nórsko prostredníctvom Nórskeho grantov prispieva k znižovaniu ekonomických a spoločenských rozdielov a k posilňovaniu vzájomných vzťahov s prijímateľskými štátmi v strednej a východnej Európe a v Pobaltí.

Viac informácií: <https://obnovaraselinisk.soprsr.sk/>

Doplňujúce informácie:

Spoločným úsilím k zelenej, konkurencieschopnej a inkluzívnej Európe

Projekt „*Ekohydrologická obnova rašelinísk v Karpatoch*“ (kód projektu: ACC04P02) je financovaný z Nórskeho grantu a zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.

- **Rašeliniská** vznikajú na miestach trvalo zásobovaných povrchovou alebo podzemnou vodou. Tieto špecifické typy mokradí často nachádzame v terénnych zníženinách a pri výveroch prameňov. V takýchto podmienkach je nedostatok kyslíka, dochádza tu k hromadeniu odumretých rastlín a k tvorbe rašeliny. Nájde tu aj mäsožravé rastliny, ktoré si dopĺňajú nedostatok živín chytaním hmyzu. Rašeliniská trvale zásobované podzemnou vodou voláme **slatinné rašeliniská**. Sú to spoločenstvá s prevahou nízkych ostríc a machorastov. **Vrchoviská** vznikajú tam, kde je dostatok zrážok a majú extrémne kyslú pôdu. Nedostatok minerálnych látok a úplná závislosť od zrážkovej vody vyhovuje iba obmedzenému počtu druhov
- **Mnohé rašeliniská boli na Slovensku zničené („degradované“)** – napr. odvodňovaním, či ťažbou rašeliny. Tým že mnohé neboli obhospodarované, tak zarástli náletovými drevinami. Degradáciu rašelinísk spoznáme podľa zmenenej vegetácie. Následne sa zisťuje kolísanie hladiny podzemnej vody z hydrologických pozorovaní – pomocou vrtov, do ktorých vkladáme senzory pre záznam dynamiky podzemnej vody.
- **Rašeliniská sa dajú obnoviť:** **1. Zvýšením hladiny podzemnej vody** – napr. pomocou čiastočného zasypania odvodňovacích kanálov alebo vytvorením prehrádzok na spomalenie odtoku. Obnova vodného režimu zníži vysušenie rašeliniska, čo zabráni rozkladným procesom rašeliny. Počas mineralizácie (rozkladu) rašeliny sa totiž uvoľňuje uhlík do prostredia a prispieva tak ku zmene klímy. Naopak, ak je vrstva rašeliny vodou dostatočne nasýtená, vytvára vhodné podmienky pre akumuláciu a viazanie uhlíka v rašelinisku. **2. Manažmentom** - kosenie a odstraňovanie náletov drevín (odčerpávajú veľké množstvo vody) umožní vytvoriť priestor pre rast druhov rastlín, ktoré v rašeliniskách rastú.
- **Cieľom projektu** je zvýšiť kapacitu rašelinísk zadržiavať vodu v krajine a viazať uhlík. Projekt sa zaoberá obnovou 12 lokalít rašelinísk na Slovensku s cieľom zastaviť ich degradáciu realizáciou dobre cielených hydrologických a manažmentových opatrení na ploche 352,18 ha. Získané výsledky z pilotných lokalít (Bariny, Boserpalské mláky, Klinské rašelinisko, Krivý kút, Havrania dolina, Hanšpíle, Makoviská, Medzi bormi, Sivá Brada, Spišskoteplické slatiny, Tisovnica, Trstinné lúky) sa použijú na demonštráciu osvedčených a inovatívnych postupov pri ich ekologickej obnove.
- Na základe skúseností z obnovy projektových lokalít budú pripravené usmernenia pre ochranu a trvalo udržateľný manažment rašeliniskových lesov na miestnej a národnej úrovni. Viac informácií nájdete: <https://obnovarasinisk.sopsr.sk/>

ŠTÁTNA
OCHRANA PRÍRODY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Spoločným úsilím k zelenej, konkurencieschopnej a inkluzívnej Európe

Projekt „Ekohydrologická obnova rašelinísk v Karpatoch“ (kód projektu: ACC04P02) je financovaný z Nórskeho grantu a zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.